اسلام

۾ عورت جو رُتبو

20-July-2017

هفتيوار سنتن ڀري اجتماع ۾ ٿيڻ وارو
سُنّتن ڀريو بيان

(For Islamic Brothers)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعٰلَمِيْنَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى سَيِّدِ الْمُرْسَلِيْنَ
اَمَّا بَعْدُ فَاَعُوْذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ ؕ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ؕ

اسلام ۾ عورت جو رُتبو

اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُوْلَ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا حَبِيْبَ الله
اَلصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلَيْكَ يَا نَبِيَّ الله وَعَلٰى اٰلِكَ وَاَصْحٰبِكَ يَا نُوْرَ الله

نَوَيْتُ سُنَّتَ الْاِعْتِكَافِ

(مون سنّتِ اعتڪاف جي نيّت ڪئي)

جڏهن بہ مسجد ۾ داخل ٿيو، ياد اچڻ تي نفلي اعتڪاف جي نيّت ڪري وٺو، جيستائين مسجد ۾ رهندؤ نفلي اعتڪاف جو ثواب حاصل ٿيندو رهندو ۽ ضمنًا مسجد ۾ ڪائڻ پيئڻ بہ جائز ٿي ويندو.

دُرود شريف جي فضيلت

رحمت عالمﷺ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن جو فرمانِ دلنشين آهي: جنهن مون تي هڪ ڀيرو درود پاڪ پڙهيو الله عَزَّوَجَلَّ ان تي ڏهہ رحمتون نازل فرمائيندو آهي ۽ جنهن مون تي ڏهہ ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله عَزَّوَجَلَّ ان تي سؤ رحمتون نازل فرمائيندو آهي ۽ جنهن مون تي سؤ ڀيرا درود پاڪ پڙهيو الله عَزَّوَجَلَّ انهيءَ جي ٻنهي اکين جي وچ ۾ لکي ڇڏيندو آهي تہ هي نفاق ۽ جهنم جي باهہ کان آزاد آهي ۽ انهيءَ کي قيامت جي ڏينهن شهيدن سان گڏ رکندو.(مُعْجَم اَوسَط ج۵ ص۲۵۲ حديث ۷۲۳۵)

اُن پر درود جن کو کَس بے کَساں کہیں اُن پر سلام جن کو خبر بے خبر ہے

مُختصر وضاحت: اسان جي پياري آقا، مڪي مدني مُصطفيٰ عَلَيه الصَّلوٰةُ وَالسَّلَام تي بيحد دُرُودوسلام هجن جيڪي بي سهارن جو سهارو آهن ۽ انهن ڪي هر بي خبر جي بہ خبر آهي.

صَلُّوْاعَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ثواب حاصل ڪرڻ خاطر بيان ٻڌڻ کان پهريان سٺيون سٺيون نِيّتون ڪري وٺون ٿا. فرمانِ مصطفيٰ صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ: ”نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِّنْ عَمَلِهٖ“ يعني مسلمان جي نِيّت ان جي عمل کان بهتر آهي.

(المعجم الکبير،سهل بن الساعدي...الخ ج 6، ص 185، الحديث: 5942)

ٻہ مدني گُل: (1) بغير سٺي نيّت جي ڪنهن بہ نيڪ عمل جو ثواب ناهي ملندو. (2) جيتريون سٺيون نِيّتون وڌيڪ، اوترو ثواب بہ وڌيڪ.

بيان ٻڌڻ جون نِيّتون

❁ نگاهون جهڪائي پوري توجه سان بيان ٻڌندس ❁ ٽيڪ لڳائي ويهڻ بدران علمِ دين جي تعظيم خاطر جيترو ٿي سگهيو ٻئي گوڏا وچائي ويهندس ❁ ضرورت پوڻ تي ٻين جي لاءِ سِرڪي جاءِ ڪشاده ڪندس ❁ ڌِڪو وغيره لڳو تہ صبر ڪندس، گهوري ڏسڻ ۽ اُٽڪڻ کان بچندس ❁ صَلُّوا عَلَي الحَبِيب! اُذْكُرُوالله ، تُوبُوا اِلَي الله! وغيره ٻڌي ثواب ڪمائڻ ۽ صدا لڳائڻ وارن جي دِل جوئي جي لاءِ بلند آواز سان جواب ڏيندس ❁ بيان کان پوءِ پاڻ اڳتي وڌي سلام، مصافحو ۽ انفرادي ڪوشش ڪندس.

صَلُّوْاعَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام صرف ڪجهه عقيدن ۽ فرضن جي ادائيگي جو نالو ناهي بلڪ اسلام تہ انسان ڪي زندگي گذارڻ جا سنهري اُصول سکاري ٿو ۽ انهن کي اونداهين ۽ تاريڪين مان ڪڍي علم جي روشني سان چمڪائي ٿو آهي، انساني زندگي جو ڪو حصو اهڙو ناهي جو جنهن بابت اسلام رهنمائي نہ ڪندو هجي، اسلام جتي هڪ ٻئي جا حق (Rights) بيان ڪيا آهن، اتي اسلام کان پهريان معاشري جي ظلم و ستم جي چڪي ۾ ڊهيل عورت کي ظُلم و سِتم جي دلدل مان ڪڍي ان کي اهي تمام جائز حق ڏياريا جنهن کان اها محروم ڪئي ويندي هئي، مطلب تہ اسلام عورتن کي عزّت جو تاج پارائي انهن کي معاشري (Society) ۾ اهو حقيقي مقام ڏنو، جنهن جو تصوّر بہ اسلام کان پهريان يعني زمانہ جاهليت ۾ عورت جي وهم وگمان ۾ نہ هو،

فاروقِ اعظم دريا کي جاري ڪري ڇڏيو

شيخ طريقت، اَمِيرِاهلسنت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيه پنهنجي رسالي ”ڪراماتِ فاروقِ اعظم“ ۾ هڪ حڪايت نقل فرمائن ٿا: جڏهن مِصر فتح ٿيو تہ هڪ ڏينهن مِصر وارن حضرت سيِّدُنا عَمرو بن عاص رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کي عرض ڪيو: اي امير! اسان جي درياءِ نيل جي هڪ رسم آهي جيستائين ان رسم کي ادا نہ ڪيو وڃي درياءُ وهندو ناهي. انهن پڇا ڪئي: ڪهڙي رسم؟ چيائون: اسان هڪ ڪنواري ڇوڪريءَ کي ان جي والدين کان وني سهڻو لباس ۽ قيمتي زيورن (Jewellery) سان سينگاري درياءِ نيل ۾ داخل ڪندا آهيون. حضرت سيِّدُنا عَمرو بن عاص رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ فرمايو: اسلام ۾ هرگز ائين نٿو ٿي سگهي ڇوتہ اسلام تہ پراڻي بُرين رسمن کي ختم ڪندو آهي. پوءِ اها رسم پوري نہ ڪئي وئي تہ درياء جي وهڪري ۾ گهٽتائي اچڻ لڳي ايستائين جو ماڻهن اتان کان لڏ پلاڻ

www.dawateislami.net

جو ارادو ڪيو. اهو ڏسي حضرت سيِّدُنا عَمرو بن عاص رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ اَميرُ المُؤمِنِين، خليفهءِ ثاني، حضرت سيِّدُنا عمر بن خطاب رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي خدمت ۾ سڄو احوال لکي موڪليو، پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جواب ۾ لکيو: توهان نيڪ ڪيو بيشڪ اسلام اهڙين رسمن کي ختم ڪري ٿو. منهنجي هن خط (Letter) ۾ هڪ چٺي آهي ان کي درياءِ نيل ۾ وجهجو. حضرت سيِّدُنا عَمرو بن عاص رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ وٽ جڏهن اَميرُالمُؤمِنِين جو خط پهتو ۽ انهن اها چٺي هن خط مان ڪڍي ته ان ۾ لکيل هو: ”(اي درياءِ نيل!) جيڪڏهن تون پنهنجو پاڻ جاري آهين ته جاري نه ٿي ۽ جيڪڏهن تو کي اللّٰه تعاليٰ جاري فرمايو آهي ته مان واحد ۽ قهّار ربّ عَزَّوَجَلَّ کي عرض ڪيان ٿو تو کي جاري فرمائي. حضرت سيِّدُنا عَمرو بن عاص رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ اها چٺي درياءِ نيل ۾ وڌي ته هڪ رات ۾ سورهن گز پاڻي وڌي ويو ۽ اها رسم مصر مان بالڪل ختم ٿي وئي.

(ڪرمات فاروق اعظم ، ص ۱۵، العظمه لامام اصبهاني، ص ۳۱۸، رقم ۹۴۰، ملخصاً)

چاہیں تو اشاروں سے اپنے، کایا ہی پلٹ دیں دنیا کی
یہ شان ہے خدمت گاروں کی، سردار کا عالم کیا ہوگا

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! بيان ڪيل حڪايت مان معلوم ٿيو ته اَميرُ المُؤمِنِين، حضرت سيِّدُنا عمر فاروق اعظم رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي حڪمراني دريائن جي پاڻي تي به جاري هئي ۽ درياء جو وهڪرو به پاڻ رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ جي نافرماني نه ڪندو هو. اهو به معلوم ٿيو ته وجودِ ڪائنات ۾ اسلامي تعليمات جو نور ڦهلجڻ کان پهريان ڪيئي عجيب و غريب غير شرعي رسمن ۽ بُرائين ۾ مُعاشرو وڪوڙيل هو، مثال طور جڏهن درياءِ نيل سُڪڻ لڳندو هو ته مصر وارن انهن جو هي دل خراش حل ڪڍيو ته اهي هر سال هڪ بي گناهه نوجوان ڇوڪريءَ کي زيورات

سان سينگاري ان کي درياء جو نذرانو ڪندا هئا يعني دريا ۾ وجهندا آهن ۽ اهو باطل خيال قائم ڪندا آهن ته درياء نيل کي جاري رکڻ جي لاءِ اهو گهڻو ضروري آهي نه ته اهو سُڪي ويندو، پر قربان وڃجي! نگاهه نُبُوّت سان فيض يافته، بارگاهه رِسالت جا تعليم و تربِيت يافته اميرالمؤمنين حضرت سيّدُنا عمر بن خطاب رَضِيَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ تي جو جڏهن پاڻ کي انهن جي هن جاهلاڻه رسم جو علم ٿيو ته عورتن جي حقن جي علمبردار ۽ اسلام جي شيدائي جي ايماني غيرت کي جوش آيو ۽ پاڻ پنهنجن اختيارن (Authority) جو استعمال ڪندي مِصر وارن جي اسلام مخالف هن شرمناڪ رَسم جو سختي سان نوٽس ورتو ۽ ان کي فوري بند ڪرائي ڇڏيو، عورتن جو وقار بلند ڪيو ۽ انهن کي انهن جو حقيقي مقام ڏيارڻ ۾ اهو شاندار ڪردار ادا ڪيو جو خود انسانيت کي به اوهان رَضِيَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ تي فخر رهندو.

بهرحال هي ته اهو دور هو جو جڏهن اسلام جلوه گر ٿي چڪو هو، جيڪڏهن اسان اسلام کان پهريان يعني زمانه جاهليت ۾ عورتن جي حيثيت (Status) جو جائزو وٺون ته اسان تي اها حقيقت ظاهر ٿي ويندي ته انهن تي ٿيندڙ ظلم پنهنجي انتها کي پهتل هئا. اسلام کان اڳ ۾ عورت کي کهڙي کهڙي دل سوز مصيبتن کي منهن ڏيڻو پوندو هو، اچو هن باري ۾ ٻڌون ٿا،

عورت اسلام کان اڳ ۾

اسلام کان پهريان عورتن جو حال گهڻو خراب هو، دنيا ۾ عورتن جي ڪا عزّت ۽ اهميت ئي نه هئي، مردن جي نظر ۾ ان کان وڌيڪ عورتن جي ڪا حيثيت ئي نه هئي ته اهي مردن جي نفساني خواهش پوري ڪرڻ جو هڪ ”رانديڪو“ هيون، عورتون ڏينهن رات مردن جي مختلف قسم جون

خدمت ڪنديون هيون ايستائين جو محنت مزدوري ڪري جيڪو ڪجهه ڪمائينديون هيون، اهو بہ مردن کي ڏئي ڇڏينديون هيون پر ظالم مرد پوءِ بہ انهن عورتن جو قدر نہ ڪندا هئا بلڪ جانورن وانگر انهن کي مار ڪُٽ ڪندا هئا، ٿوري ٿوري ڳالهہ تي عورتن جا ڪن نڪ وغيره عضوا ڪٽيندا هئا ۽ ڪڏهن تہ قتل بہ ڪري ڇڏيندا هئا.

پيءُ جي مرڻ کان پوءِ انهن جا پٽ جهڙي طرح پيءُ جي جائيداد ۽ سامان جا مالڪ ٿي ويندا هئا، اهڙي طرح پنهنجي پيءُ جي زالن جا مالڪ پڻ بڻجي ويندا هئا ۽ انهن عورتن کي زبردستي ٻانهيون ناهي رکندا هئا. عورتن کي انهن جي ماءُ پيءُ، ڀيڻ ڀاءُ يا مڙس جي وراثت مان ڪو حصو نہ ملندو هو نہ عورتون ڪنهن شيءِ جون مالڪ هونديون هيون. عرب جي بعض قبيلن ۾ اهو ظالماڻو دستور هو تہ بيوه ٿيڻ کان بعد عورتن کي گهر مان ٻاهر ڪدي هڪ ننڍڙي تنگ ۽ تاريڪ جهونپڙي ۾ هڪ سال تائين قيد ۾ رکيو ويندو هو، اهي جهونپڙي مان ٻاهر نہ نڪري سگهنديون هيون، نہ غسل ڪنديون هيون نہ ڪپڙا بدلائي سگهنديون هيون، کائڻ پيئڻ ۽ پنهنجون تمام ضرورتون انهيءِ جهونپڙي ۾ پوري ڪنديون هيون. ڪيئي عورتون تہ ٻوساٽجي مري وينديون هيون ۽ جيڪي زنده بچي وينديون هيون تہ هڪ سال کان پوءِ انهن جي دامن ۾ اُٺ جا ڦهولڙا وڌا ويندا هئا ۽ انهن کي مجبور (Force) ڪيو ويندو هو تہ اهي ڪنهن جانور جي بدن سان پنهنجي بدن کي مهٽن پوءِ سڄي شهر جو انهيءَ گندي لباس ۾ چڪر لڳائن ۽ هيڏانهن هوڏانهن اُٺ جا ڦهولڙا اڇلائينديون هلنديون رهن. اهو هن ڳالهہ جو اعلان هوندو هو تہ انهن عورتن جي عدّت ختم ٿي وئي آهي. اهڙي طرح ٻيون خراب رسمون بہ هيون جيڪي غريب عورتن

www.dawateislami.net

جي لاءِ مصيبتن ۽ بلائن جو سبب هيون ۽ ويچاري مصيبت جون ماريل عورتون ٻوساٽجي پنهنجي زندگي جا ڏينهن گذارينديون هيون. سالن تائين اهي ظلم ۽ ستم جون ماريل ڏکايل عورتون پنهنجي بيڪسي ۽ لاچاري تي آه زاري ۽ لڙڪ وهائينديون رهيون پر دنيا ۾ ڪو بہ انهن عورتن جي زخمن تي مَرهم رکڻ وارو ۽ انهن جا لڙڪ اگهڻ وارو پري پري تائين نظر نہ ايندو هو نہ دنيا ۾ ڪو بہ انهن جي ڏک درد جي فرياد ٻڌڻ وارو هو نہ ڪنهن جي دل ۾ هنن عورتن جي لاءِ رحم و ڪرم جو ڪو جذبو هو.

عورت اسلام کان بعد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام کان پهريان عورتن تي ٿيندڙ ظُلم ۽ سِتم کي روڪڻ جي لاءِ الله عَزَّوَجَلَّ نبي رحمت، شفيع اُمت صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کي اسلامي احڪامات ڏئي موڪليو. رحمت عالم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي آمد سان سڄي دنيا ۾ نرالو انقلاب برپا ٿيو ۽ لاچار عورتن جا بہ ڏک درد دُور ٿي ويا. جڏهن اسان جا آقاءِ ڏکايلن جا ملجاء و ماويٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ الله عَزَّوَجَلَّ جي طرفان"دين اسلام" کڻي تشريف فرما ٿيا تہ سڄي دنيا جي ستايل عورتن جي قسمت جو ستارو چمڪي پيو.اسلام جي بدولت ظالم مردن جي ظلم۽ستم سان ڏتڙيل ۽ مظلوم عورتن جو درجو ايتري قدر بلند ۽ بالا ٿيو جو عبادات ۽ معاملات بلڪ زندگي (Life) ۽ موت جي هر مرحلي ۽ هر موڙ تي عورتن کي عزت ڀريو مرتبو حاصل ٿيو، مردن وانگر عورتن جا بہ حق مقرر ٿيا، انهن جي حقن جي حفاظت جي لاءِ احڪامِ خداوندي نازل ٿيا. عورتن کي مالڪانہ حق حاصل ٿيا، عورتون پنهنجي مهر جي رقمن، پنهنجي واپار، پنهنجي جائيدادن جي مالڪ بڻايون ويون ۽ پنهنجي ماءُ پيءُ، ڀيڻ ڀاءُ اولاد ۽ مڙس جي وراثت جي وارث

قرار ڏني وئي. مطلب اهي عورتون جيڪي مردن جي جوتين کان وڌيڪ ذليل و خوار ۽ انتهائي مجبور ۽ لاچار هيون، اهي مردن جي دلين جو سڪون ۽ انهن جي گهرن جي ملڪ بڻجي ويون جيئن قرآنِ ڪريم صاف لفظن ۾ اعلان فرمائي ڇڏيو:

اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوْٓا اِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَّوَدَّةً وَّ رَحْمَةً ؕ (پ:۲۱،روم:۲۱)

ترجمو ڪنزالايمان: جو توهان جي واسطي توهان جي ئي جنس مان جوڙا ناهيائين، جيئن انهن مان آرام پايو ۽ توهان جي درميان هڪ ٻئي ۾ رحمت ۽ محبّت پيدا ڪيائين .

هاڻي نه ڪو مرد عورتن کي مار ڪٽ ڪري سگهي ٿو نه انهن کي گهرن مان ڪڍي سگهي ٿو ۽ نه ڪو انهن جي مال اسباب يا جائيدادن کي ڪسي سگهي ٿو بلڪ هر مرد تي مذهبي طور تي عورتن جا حق ادا ڪرڻ لازم آهن. (جنتي زيور،ص۳۹-۴۲ملخصابتغير قليل)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اوهان ڏٺو ته اسلام ڪيترو پيارو مذهب آهي جو جنهن دنيا ۾ پهرين ڀيرو سِسڪندڙ سڏڪندڙ هن مظلوم هستي جي لڙڪن کي پنهنجي دامنِ ڪرم ۾ جذب ڪيو، ان جي زخمن تي شفقت ۽ محبت جو مرهم رکيو، ان کي ظلم ۽ ستم کان بچائي معاشري جو عزت دار فرد بڻايو، الغرض اسلام عورت تي ٿيندڙ ظلمن جو باب (Gate) هميشه جي لاءِ بند ڪري ڇڏيو ۽ ان کي اهي تمام جائز حق ڏياريا جنهن جي هوءَ حقدار هئي، بيشڪ عورتن تي اسلام جو هي اهو عظيمُ الشّان احسان آهي جو قيامت تائين جنهن تي انسانيت کي به فخر رهندو.

ياد رکو! عورت پنهنجي زندگي ۾ مختلف مرحلن مان گذرندي آهي مثال

طور ڪڏهن ڌيءَ جي رُوپ ۾، تہ ڪڏهن ڀيڻ جي رُوپ ۾، ڪڏهن زال جي رُوپ ۾ ۽ ڪڏهن ماءُ جي رُوپ ۾ نظر ايندي آهي. عورت چاهي ڪنهن بہ رُوپ ۾ هجي، جڏهن بہ ان سان ڪا ناانصافي ٿي تہ اسلام ان جي جذبات ۽ احساسات کي ذري برابر بہ صدمو نہ پهچڻ ڏنو بلڪ ان کي ظلم ۽ جبر جي ڀنور مان ڪڍي هڪ نئين زندگي بخشي، خصوصاً اسلام کان پهريان ڌيئرن جي معاملي ۾ سالن کان جاري ظالماڻي ۽ وحشياڻي رسمن ۽ برائين جو باب بند ڪرڻ ۽ معاشري ۾ انهن کي هڪ منفرد مقام ڏيارڻ ۾ دينِ اسلام جو ڪردار ساراهہ جوڳو آهي. اچو! اسلام کان پهريان هنن مظلوم عورتن سان ٿيندڙ اذيت ناڪ سلوڪ جي درد ڀري داستان ٻڌون ٿا ۽ عبرت جا مدني گل حاصل ڪيون ٿا،

اسلام کان پهريان ڌيءَ جي حيثيت

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام کان پهريان ڇوڪرين سان جانورن کان بدتر سلوڪ ٿيندوهو ڪتي پيدا ٿيندي ئي انهن کي زمين ۾ جيئرو دفن ڪيو ويندو هو ڇو جو نياڻي جي پيدائش کي باعثِ شرمندگي سمجهيو ويندو هو، جڏهن ڪنهن شخص کي خبر پوندي هئي تہ ان جي گهر ۾ نياڻي جي ولادت ٿي آهي تہ اهو ڪيئي ڏينهن تائين ماڻهن جي سامهون نہ ايندو هو ۽ سوچيندو رهندو هو تہ اهو ان معاملي ۾ ڇا ڪري؟ ذلت برداشت ڪري نياڻي جي پرورش ڪري يا شرمندگي کان بچڻ لاءِ پنهنجي نياڻي کي جيئرو زمين ۾ دفن ڪري ڇڏي!سيپاري 14 سورة **النَّحل** جي آيت نمبر 58 ۽ 59 ۾ ارشاد آهي:

www.dawateislami.net

وَ اِذَا بُشِّرَ اَحَدُهُمْ بِالْاُنْثٰى ظَلَّ وَجْهُهٗ مُسْوَدًّا وَّ هُوَ كَظِيْمٌ ﴿۵۸﴾ يَتَوَارٰى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوْٓءِ مَا بُشِّرَ بِهٖ ؕ اَيُمْسِكُهٗ عَلٰى هُوْنٍ اَمْ يَدُسُّهٗ فِي التُّرَابِ ؕ اَلَا سَآءَ مَا يَحْكُمُوْنَ ﴿۵۹﴾

ترجمو ڪنزالايمان: ۽ جڏهن انهن مان ڪنهن کي ڌيءَ ڄمڻ جي خوشخبري ڏني وڃي ته سارو ڏينهن ان جو منهن ڪارو رهي ٿو ڪاوڙ جي حالت ۾ ماڻهن کان لڪندو ڦرندو آهي ان بشارت جي برائي جي سبب، ڇا ان کي خواري سان پاڻ وٽ رکي يا ان کي مٽي ۾ پوري ڇڏي، خبردار نهايت ئي بڇڙو فيصلو ڪن ٿا

انهيءَ باوجود ان سنگدل معاشري ۾ ڪجهه اهڙا ماڻهو به موجود هئا جيڪي معصوم ڇوڪرين جي عاجزي تي رت روئندا هئا ۽ جيستائين ممڪن ٿيندو هو نياڻين کي جيئرو دفن ٿيڻ کان بچائڻ جي ڪوشش ڪندا هئا. مثال طور امير المؤمنين حضرت سيدنا فاروق اعظم رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ جي سؤٽ ۽ حضرت سيّدنا سعيد بن زيد رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ جي والد زيد بن عَمرِو بن نُفَيل کي جڏهن خبر پوندي هئي ته فلاڻيءَ جي گهر ڇوڪريءَ پيدا ٿي آهي ۽ اهو ان کي جيئرو دفن ڪرڻ چاهي ٿو ته جلد ئي ان وٽ ويندا هئا ۽ان جي ڇوڪريءَ جي پرورش ۽ شادي وغيره جي خرچ (Expenses) جي ذميداري کڻندا هئا ۽ اهڙي طرح ان ننڍي ڇوڪريءَ کي قبر ۾ جيئرو دفن ڪرڻ کان پهريائين بچائيندا هئا.

حضرت سيدنا صَعْصَعَہ بن ناجيہ رَضِیَ اللہُ تَعَالٰی عَنْهُ جو به اهوئي معمول هوندو هو. پاڻ عرض ڪيو: يا رسول الله صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ! مون جاهليت جي زماني ۾ 360 ڇوڪرين کي جيئرو قبر ۾ دفن ٿيڻ کان بچايو ۽ هر ڇوڪريءَ جي عيوض ڏهه مهينن جون ڏيکيون به ڏاچيون ۽ هڪ اُٺ فديي طور انهن جي پيئرن کي ڏنو، ڇا مون کي ان عمل جو ڪو اجر ملندو؟ ته سرڪار مدينہ صَلَّی اللہُ تَعَالٰی عَلَیْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ارشاد فرمايو: ان عمل جو توکي اجر ته ملي ويو، الله عَزَّوَجَلَّ توکي اسلام آڻڻ جي توفيق عطا فرمائي ۽ توکي ايمان جي نعمت سان سرفراز ڪيو.(معجم کبير، ۸/ ۷۷، حديث: ۷۴۱۲)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ٻڌو اوهان ته اسلام کان اڳ ۾ هنن نازڪ گلن کي ڪيتري قدر دردناڪ انداز ۾ چيپاتيو ويو، انهن تي زمين تنگ ڪئي وئي، انهن کان جيئڻ جو حق کسيو ويو ۽ انهن جي سنگدل والد انهن گلن جهڙين نياڻين کي زماني جي ملامت جي ڊپ مان پنهنجي ئي هٿن سان هلاڪت جي وادين ۾ ڌڪڻ ۾ ڪا ڪسر نه ڇڏي هئي، الغرض دورِ جاهليت ۾ نياڻيون خاندان جي عزّت نه بلڪ نحوست جي علامت سمجهيون وينديون هيون. افسوس جو هن ترقي يافته دور ۾ به زمانه جاهليت جي ياد تازا ڪرڻ وارن جي ڪمي ناهي، اڄ به بعض نادان مسلمان اهڙا آهن جيڪي نياڻين سان محبت ڪرڻ ۽ انهن تي شفقت ۽ مهرباني جو هٿ رکڻ جي بدران ڏيءَ جي وجود کان نفرت ڪن ٿا، هن ويچاري کي پيدائش کان پهريان ماءُ جي پيٽ ۾ ئي مارايو ويندو آهي جڏهن ته دنيا ۾ ايندڙ بعض ٻارڙين کي مائرن سميت موت جي ننڊ سُمهاريو ويندو آهي يا ان ٻارڙي کي ڪچري ڪونڊي ۾ اڇلايو ويندو آهي، جتي اها ننڍڙي ٻارڙي ڪتّن ٻلين ۽ ٻازۂ ڪانوَن جي خوراڪ ٻڻجي ويندي آهي يا وري انهن کي مختلف فلاحي ۽ سماجي ادارن جي حوالي ڪيو ويندو آهي. يقينن اهو سڀ علمِ دِين کان دُوري جو نتيجو آهي. جيڪڏهن اسان اسلامي تعليمات جو جائزو وٺون ته اسان کي خبر پوندي ته اسلام نياڻين سان ٿيندڙ بدسُلوڪي ۽ ظلم و زيادتي کان منع فرمايو آهي ۽ رحمتِ عالم، سراپا جُود و ڪرم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ انهن جي پرورش ڪرڻ ۽ ان سان حُسنِ سُلوڪ سان پيش اچڻ تي جنت ۾ داخلي جون بشارتون عطا فرمايون آهن. اچو! هن جي باري ۾ 4 فرمانِ مُصطفٰي صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ٻڌون ٿا.

اسلام ۾ نياڻين جو مقام ۽ رُتبو

1. ارشاد فرمايائون: جنهن شخص جي ڌيءَ هجي ته هو ان کي زنده دفن نه ڪري، ان کي ذليل نه سمجهي ۽ پنهنجي پٽ کي ان تي ترجيح نه ڏئي ته الله عَزَّوَجَلَّ ان کي جنت ۾ داخل ڪندو. (ابودا و، ۴/۴۳۵،حديث۵۱۴۶)

2. ارشاد فرمايائون: نياڻين کي بُرو نه چئو، مان به نياڻين وارو آهيان، بيشڪ نياڻيون ته گهڻي محبت ڪرڻ واريون، غمگسار ۽ تمام وڏيڪ مهربان هونديون آهن. (فردوس الاخبار، ۲/۴۱۵، حديث:۷۵۵۶)

3. ارشاد فرمايائون: جيڪو شخص ٽن نياڻين يا ڀينرن جي اهڙي طرح پرورش ڪري جو انهن کي ادب سيکاري ۽ انهن تي مهرباني وارو ورتاءُ ڪري ايتري تائين جو الله عَزَّ وَجَلَّ انهن کي بي نياز ڪري ڇڏي (مثال طور انهن جو نڪاح ٿي وڃي) ته الله عَزَّ وَجَلَّ ان جي لاءِ جنت واجب فرمائي ڇڏيندو آهي. هي ارشاد ٻڌي صحابه ڪرام عَلَيۡهِمُ الرِّضۡوَان عرض ڪرڻ لڳا: جيڪڏهن ڪو شخص ٻن ڇوڪرين جي پرورش ڪري ته ......؟ ارشاد فرمايائون: ان جي لاءِ به اهو ئي اجر ۽ ثواب آهي ايتري تائين جو جيڪڏهن ماڻهو هڪ جو ذڪر ڪن ها ته پاڻ سڳورا صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيۡهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ان جي باري ۾ اهو ئي ارشاد فرمائن ها. (شرح السنه، ڪتاب البر والصلة، باب ثواب ڪافل اليتيم، ۶/۴۵۲، الحديث: ۳۳۵۱)

4. ارشاد فرمايائون: جڏهن ڪنهن وٽ نياڻي جي ولادت ٿيندي آهي ته الله عَزَّوَجَلَّ ان جي گهر ملائڪن کي موڪليندو آهي، جيڪي اچي چوندا آهن: اي گهر وارؤ! توهان تي سلامتي هجي. پوءِ ملائڪ پنهنجي پرن سان ان

ڇوڪريءَ کي گھيري وٺندا آهن ۽ ان جي مٿي تي هٿ ڦيري چوندا آهن: هڪ ڪمزور ڇوڪريءَ ڪمزور عورت مان پيدا ٿي، جيڪو ان جي ڪفالت ڪندو قيامت تائين ان جي مدد ڪئي ويندي. (مجمع الزوائد،کتاب البر والصلۃ، باب ماجاء في الاولاد،۸/۲۸۵،حديث: ۱۳۴۸۴)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! مڪي مدني سلطان،رحمتِ عالميان صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ نہ صرف پنھنجي اِرشادات سان نياڻي جي حقيقي مقام کي اُجاگر فرمايو آهي بلڪ پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پنھنجي ڪردار سان بہ اسان کي اهو ئي سيکاريو آهي تہ هڪ عقلمند پيءُ کي پنھنجي نياڻي سان ڪھڙي طرح جو سُلوڪ ڪرڻ گھرجي. اچو! ترغيب لاءِ پاڻ سڳورن صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي پنھنجي پياري ۽ دادلي شھزادي، شھزادي ڪونين سَيده خاتونِ جنت فاطمة الزھرا رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا تي شفقت ۽ مھرباني جي هڪ ايمان افروز جھلڪ ملاحظو ڪريو ۽ پنھنجو ايمان تازه ڪريو ۽

حضرت سيدَتُنا بي بي فاطِمہ رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا جڏهن محبوبِ ربُّ العزّت صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي خدمتِ اقدس ۾ حاضر ٿينديون هيون تہ پاڻ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ اٿي بيھي انھن ڏانھن متوجھ ٿيندا هئا، پوءِ انھن جو هٿ پنھنجي هٿ مبارڪ ۾ وٺي انھن کي چُمندا هئا ۽ پوءِ انھن کي پنھنجي ويھڻ واري جاءِ تي ويھاريندا هئا. اهڙي طرح جڏهن پاڻ ڪريم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ حضرت بيبي فاطمةُ الزّهرا رَضِیَ اللهُ تَعَالٰی عَنْهَا وٽ تشريف فرما ٿيندا هئا تہ اهي پاڻ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن کي ڏسي اٿي بيھنديون هيون. سندن هٿ مبارڪ پنھنجي هٿ ۾ وٺي ان کي چمنديون هيو ۽ پاڻ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کي پنھنجي جاءِ تي ويھاريندون هيون. (ابوداود،کتاب الادب، باب ماجاء في القيام،۴/۴۵۴حديث: ۵۲۱۷)

”مدني قافلہ“

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! بيان ڪيل حديثِ پاڪ مان معلوم ٿيو تہ نياڻين تي شفقت ۽ مهرباني ڪرڻ ۽ انهن کي خوش رکڻ حضور نبي ڪريم صَلَّى اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي پياري پياري سنتِ مبارڪ آهي، تنهنڪري والدين کي گھرجي تہ اهي نياڻين جي پيدائش تي غمگين ٿيڻ، انهن کي پنهنجي لاءِ شرمندگي جو سبب سمجھڻ، دل ننڍي ڪرڻ يا خاندان وارن جي طعنن جي پروا ڪرڻ جي بدران انهن سان محبت ۽ شفقت جو برتاءُ ڪريو، انهن جي جائز خواهشات جو احترام (Respect) ڪريو، وس آهر انهن کي خوش رکڻ جي ڪوشش ڪريو، خلوصِ دل سان انهن جي تعليم و تربيت ۽ انهن جي پرورش ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪري ان جي نتيجي ۾ ملڻ واري آخرت جي ثواب کي پنهنجي پيشِ نظر رکو.

اَلْحَمْدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ نياڻين جي اهميت اُجاگر ڪرڻ ۽ انهن جي حقن جي بجا آوري جو ذهن ڏيڻ جي لاءِ دعوتِ اسلامي پنهنجون ڪوششون جاري رکيون آهن، اوهان بہ هن مَدَني ماحول سان وابستہ ٿي وڃو ۽ 12 مدني ڪمن ۾ وڌ کان وڌ حِصّو وٺو. 12 مَدَني ڪمن مان هڪ مَدَني ڪم **”مَدَني قافِلي ۾ سفر ڪرڻ“** بہ آهي. مدني قافلن ۾ سفر جي برڪت سان جتي پاڻ **علمِ دين** سکڻ جو بهترين موقعو ملندو آهي اتي، مُعاشري جي اهڙن ماڻهن تائين **"نيڪي جي دعوت"** پهچائڻ جي بہ سعادت حاصل ٿيندي آهي،جيڪي **علمِ دين کان دُوري ۽ جهالت** جي ڪري گناهن جي دلدل ۾ قاتل آهن، جيڪي دِينِ اسلام جي معلومات نہ هئڻ جي ڪري **عورتن جي حقن** کي پائمال ڪري رهيا آهن، مدني قافلن جو مقصد **بي نمازين کي نماز** جي دعوت ڏئي انهن کي اللّٰہ عَزَّوَجَلَّ جي حضور

مسجد ۾ حاضري جي لاءِ آڻڻ جي ڪوشش ڪرڻ آهي، مدني قافلن جو هڪ مقصد مسجدن جي آباد ڪاري به آهي ۽ مسجدن کي آباد ڪرڻ وارن جي باري ۾ حديثِ پاڪ ۾ فرمايو ويو آهي ته بيشڪ الله عَزَّوَجَلَّ جي گهرن کي آباد ڪرڻ وارا ئي الله وارا آهن. (معجم اوسط، ۲ /۵۸، رقم: ۲۵۰۲) اچو! مدني قافلي ۾ سفر جي سعادت ماڻڻ جي لاءِ ترغيب طور مَدَني قافِلي جي هڪ مَدَني بهار ٻڌون ٿا،

دل جو درد ختم ٿي ويو

پڪو قلعه زمزم نگر حيدرآباد (بابُ الاسلام سنڌه) جي هڪ اسلامي ڀاءُ جو ڪجهه هن طرح بيان آهي: اوچتو منهنجي دل ۾ درد ٿيو. جڏهن دوائن ڪان فائدو نه ٿيو ته بابُ المدينه ڪراچي اچي جناح اسپتال ۾ دل جو آپريشن ڪرايو. پر تڪليف ختم ٿيڻ جي بدران ويتر وڌي وئي، درد جون بي شمار دوائون استِعمال ڪيون، پر فائدو نه ٿيو. آخِرڪار هڪ اسلامي ڀاءُ جي اِنفِرادي ڪوشِش جي نتيجي ۾ عاشقِانِ رسول سان گڏ دعوتِ اسلامي جي سنّتن جي تربيت جي مَدَني قافِلي ۾ سُنّتن ڀري سفر تي روانو ٿي ويو. مَدَني قافِلي ۾ ڪنهن قسم جي دوا استِعمال ڪئي نه ئي ڪنهن شيءِ سان پرهيز ڪيو. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ هن مَدَني قافلي ۾ سفر جي بَرَڪت سان الله تعاليٰ منهنجي مرض کي ختم ڪري ڇڏيو.

ہے شفا ہی شفا، مرحبا! مرحبا! آ کے خود دیکھ لیں، قافلے میں چلو
دل میں گر درد ہو ڈر سے رخ زرد ہو پاؤ گے فرحتیں قافلے میں چلو

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

اسلام ۾ ماءُ جو رُتبو

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! عورت ماءُ جي روپ ۾ اها عظيم هستي آهي جو جنهن جو وجود باعثِ برڪت آهي، جيڪا گهر جي زينت آهي، گهر جو سڪون جنهن جي دَم سان قائم رهندو آهي، جنهن کي محبت سان ڏسڻ سان **مقبول حج جو ثواب** ملندو آهي، جنهن جي خدمت رِضاءِ الٰهي جو سبب آهي ۽ جنهن جي بغير گهر اُجڙيل چمن لڳندو آهي، انهيءَ جي هنج مان انبياءِ ڪرام عَلَيهِمُ الصَّلٰوةُ وَالسَّلام، صحابہ ڪرام عَلَيهِمُ الرِّضْوَان ۽ بزرگانِ دين رَحْمَةُ اللّٰهِ تَعَالٰی عَلَيهِمْ اَجْمَعِين جهڙي جليلُ القدر هستين جنم ورتو، ماءُ جي احسانن جي ڪا حد ناهي، ماءُ تڪليفن تي صبر ڪندي آهي، ماءُ اولاد جي خواهشن خاطر پنهنجي خواهشن کي قربان ڪندي آهي، ماءُ اولاد جي ولادت، کير پيئارڻ ان جي تربيت ۾ راتين جو جاڳڻ جون تڪليفون سهندي آهي. ماءُ بڪايل سمهي رهندي آهي پر اولاد کي بڪايل سمهڻ ناهي ڏيندي، الغرض ماءُ پنهنجي اولاد جي سُک لاءِ سڀ ڪجهه برداشت ڪندي آهي پر افسوس جو بدلي ۾ ان کي ڏک ۽ تڪليفون ئي ملنديون آهن، ماءُ جي حقن تي ڌاڙو هنيو ويو ۽ ان کي هر دور ۾ تختہ مشق بڻايو ويندو رهيو، خاص ڪري پوڙهائپ ۾ ان سان جيڪو سلوڪ ڪيو ويندو آهي ان جي تصور (Imagination) سان ئي بدن جا وار اڀا ٿي ويندا آهن (اَلاَمَان وَالْحَفِيْظ) تنهنڪري اسلام ان ڏک درد جي ماريل ماءُ جي ڏکن جو مداوا ڪرڻ جي لاءِ سڀ ڪان پهريان آوازِ حق بلند ڪيو ۽ دنيا کي ٻڌايو تہ ماءُ اها محترم هستي آهي جو جنهن جي حقن جي ادائيگي بي حد ضروري آهي، ربّ عَزَّوَجَلَّ جي رِضا ماءُ جي رِضامندي ۾ پوشيده آهي، انسان ڀلي ڪيتري ئي وڏي مقام ۽ منصب تي پهچي وڃي پر ماءُ جي اطاعت ۽ فرمانبرداري سان بَرِي الذِّمَّہ نٿو ٿي سگهي. اچو! ترغيب طور ماءُ جي شان ۽ عظمت بابت هڪ حديثِ پاڪ ٻڌون ٿا.

حسنِ اخلاق جو وڌيڪ حقدار ڪير؟

هڪ شخص رحمت ِ عالم، نُورِمجسَّم صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي بارگاھ ۾ حاضر ٿي عرض گذار ٿيو: يارسول الله صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ! منهنجي حُسنِ اخلاق جو وڌيڪ حق دار ڪير آهي؟ ارشاد فرمايائون: توهان جي ماءُ. ان ٻيهر عرض ڪيو: ان کان پوءِ؟ ارشاد فرمايائون: توهان جي ماءُ. ٽئي ڀيري عرض ڪيو: ان کان پوءِ ڪير؟ ته پاڻ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ ان ڀيري به اهو ئي ارشاد فرمايائون: توهان جي ماءُ. ان وري عرض ڪيو: ان کان پوءِ ڪير؟ ته پاڻ صَلَّى اللهُ تَعَالٰی عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن ارشاد فرمايائون: ٽتنهنجو پيءُ . (بخاري،ڪتاب الادب، باب من احق الناس بحسن الصحبة، حديث:۵۹۷۱، ۴/ ۹۳)

زخمي آڱر

حضرتِ سَيدُنا بَايزِيد بِسطامِي رَحمَةُ اللهِ تَعَالٰی عَلَيه فرمائن ٿا: سياري جي هڪ سخت رات منهنجي امان مون کان پاڻي گهريو، آبَخُورو (يعني گلاس) ڀري کڻي آيس پر اَمڙ کي ننڊ اچي وئي، مون جڳائڻ مناسب نه سمجهيو پاڻي جو گلاس کڻي انهي انتظار ۾ ته سجاڳ ٿين ته پاڻي پيش ڪيان، بيهي بيهي گهڻي دير ٿي چڪي هئي ۽ گلاس جو ڪجھ پاڻي وهي منهنجي آڱر تي برف بڻجي ويو هو، بهرحال جڏهن منهنجي اَمڙ سُجاڳ ٿي ته مون پاڻي پيش ڪيو برف جي ڪري منهنجي ڳنڊيل آڱر جيئن گلاس کان جدا ٿي ته ان جي کل به جدا ٿي وئي ۽ ”رت“ وهڻ لڳو ماءُ هي ڏسي فرمايو: هي ڇا ؟ مون سچي حقيقت بيان ڪئي ته انهن هٿ کڻي دعا ڪئي: اي الله عَزَّوَجَلَّ! آءُ هن کان راضي آهيان تون به هن سان راضي رهجان. (سمندري گنبد، ص۴)

صَلُّوْاعَلَی الْحَبِيب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

www.dawateislami.net

اميرِ اَهلسُنّت دَامَتۡ بَرَکَاتُهُمُ الۡعَالِیَه ماءُ پيءُ جي اِطاعت ۽ فرمانبرداري ۽ انهن سان محبت کي اُجاگر ڪندي، ڪيتري پياري انداز ۾ الله تبارڪ وتعاليٰ جي بارگاھ ۾ دُعا ڪري رهيا آهن جو:

مطیع اپنے ماں باپ کا کر میں ان کا   ہر اک حکم لاؤں بجا یا الٰہی

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِیۡب!   صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

رسالو"ساموندي گنبذ" جو تعارف

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام ۾ ماءُ جو شان و عظمت ۽ مقام و مرتبو ڪيتري قدر بلند ۽ بالا آهي جو ڪو لک ڪوشش ڪري پر پوءِ به ان عظيم هستي جو حق ادا نٿو ڪري سگهي، يقينن اهي اسلام جي احسانن مان نهايت عظيمُ الشّان احسان ۽ مائرن جي لاءِ فخر جو سبب آهي.

قربان وڃو!شيخ طريقت، اميرِ اَهلسُنّت، باني دعوتِ اسلامي حضرت علاّمہ مَولانا ابُو بلال محمّد الياس عطّار قادِرِي رَضَوِي ضِيائي دَامَتۡ بَرَکَاتُهُمُ الۡعَالِیَه تي جن مسلمانن جي سِينن ۾ ماءُ جي اهميت (Importance) اُجاگر ڪرڻ جي لاءِ هڪ نهايت ئي پيارو رسالو **"ساموندي گنبذ" جي نالي سان** تحرير فرمايو.اَلۡحَمۡدُ لِلّٰه عَزَّ وَجَلَّ هن رسالي ۾ پاڻ ماءُ پيءُ خاص ڪري مائرن جي حقن، انهن جي اهميت، انهن جي فرمانبرداري ۽ نافرماني ڪرڻ وارن جا واقعا ۽ انهن جي باري ۾ آيتون ۽ حديثن کي گڏ ڪيو آهي، اڄ ئي هن رسالي کي مڪتبة المدينہ جي بستي تان هدية طلب ڪريو، پاڻ به پڙهون ۽ وڌيڪ تعداد ۾ رسالا ورهائڻ جي ترڪيب فرمايو، دعوتِ اسلامي جي ويب سائٽ www.dawateislami.net تان هن

www.dawateislami.net

رسالي کي رِيڊ (يعني پڙهي) بہ سگهجي ٿو، ڊاؤن لوڊ (Download) ۽ پرنٽ آؤٽ (Print Out) بہ ڪري سگهجي ٿو.

اسلام ۾ ڀيڻ جو مقام

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! جهڙي طرح اسلام مائرن جا حق واضح ڪيا آهن، اهڙي طرح اسلام سڳي ڀيڻ جا حق بہ اُجاگر ڪيا آهن ۽ پنهنجي پيروڪارن کي پنهنجي سڳي ۽ رِضاعي ڀينرن سان بہ حُسنِ سُلُوڪ سان پيش اچڻ جو درس ڏنو آهي، جوتہ ڀينرون ئي ڀائرن جا نخرا برداشت ڪنديون آهن، انهن جون فرمائشون پوريون ڪنديون آهن، ڏُک سک جي وقت ۾ ڀائرن جو ساٿ ڏينديون آهن، والده جي انتقال کان پوءِ گهر جو سڄو ڪم ڪار پنهنجي ذمي وٺي والده جي ڪمي محسوس ٿيڻ ناهن ڏينديون، جڏهن تہ زمانہ جاهليت ۾ انهن سان انتهائي بُرو سُلوڪ ڪيو ويندو هو، مثال طور اسلام کان پهريان سڳي ڀينرن سان نڪاح جي معاشرتي بُرائي عام هئي. اللّٰه عَزَّوَجَلَّ ان کي هميشہ جي لاءِ ائين حرام فرمايو آهي: **(ترجمو ڪنز الايمان): حرام ٿِيون توهان تي توهان جُون مائرُون ۽ ڌيئرُون ۽ ڀينرُون-** (پاره ۴، النساء: ٢٣) عورتن جي سڀ کان وڏي خير خواه اللّٰهعَزَّوَجَلَّ جي محبوب صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ڀائرن کي ڀينرن جي عزّتن جو رکوالو بڻائيندي ائين ارشاد فرمايو: جنهن جون 3 نياڻيون يا 3 ڀينرون يا 2 نياڻيون يا 2 ڀينرون هجن ۽ هن ان سان حُسنِ سُلوڪ ڪيو ۽ انهن جي باري ۾ اللّٰه عَزَّوَجَلَّ کان ڊڄندو رهيو تہ ان کي جنت ملندي. (ترمذي،٣/٣٦٧، حديث:١٩٢٣) بلڪ ٻئي جڳهہ تي چار ئي آڱريون گڏ ڪري اها دلنشين خوشخبري ٻڌائي تہ اهڙو شخص جنت ۾ ائين مون سان گڏ هوندو. (مسند احمد،مسند۔۔۔۔۔،٣١٣/۴، حديث: ١٢۵٩۴)

www.dawateislami.net

رحمتِ ڪونين صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پنهنجي عمل سان پنهنجي رضاعي (يعني کير شريڪ) ڀيڻ حضرت شيما رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا سان ائين حُسنِ سُلوڪ فرمايو ته اوهان صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پنهنجي رضاعي ڀيڻ جي لاءِ قيام فرمايو. (سبل الهدي والرشاد، ۳۳۳/۵) پنهنجي مبارڪ چادر وڇائي پوءِ ارشاد فرمايائون: گُهر! توهان کي عطا ڪيو ويندو، سفارش ڪريو! توهان جي سفارش قبول ڪئي ويندي.(دلائل النبوة،۵/ ۲۰۰) هن مثالي ڪرم نوازي دوران پاڻ سڳورن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي مبارڪ اکين مان لڙڪ وهي رهيا هئا، پاڻ سڳور ن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ اهو به ارشاد فرمايائون: جيڪڏهن چاهيو ته عزت ۽ تڪريم سان اسان وٽ رهو، جڏهن هو واپس وڃڻ لڳيون ته حضور سراپا نور، فيضِ گنجور صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ 3 غلام ۽ هڪ ٻانهيءَ، هڪ يا ٻه (2) اُٺ به عطا ڪيا، جڏهن مقامِ جعرانه ۾ ٻيهر ان رضاعي ڀيڻ سان ملاقات ٿي ته ٻڪريون وغيره به عطا ڪيون. (سبل الهدي والرشاد، ۳۳۳/۵ ملتقطاً)

نبي رحمت،شفيعِ اُمّت صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ حضرت ميمونه رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهَا کي فرمايائون: پنهنجي ٻانهي پنهنجي ڀيڻ کي ڏئي صِلهِ رِحمي ڪريو ان ۾ توهان جي لاءِ ڀلائي آهي. (مؤطاامام مالڪ،۴۴۹/۲،حديث: ۱۸۵۵)

حضرت سيدنا جابر بن عبدُ اللّٰه رَضِىَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُمَا پنهنجي 9 يا 7 ڀينرن جي محض نگهداشت، انهن جي ڪنگهي چوٽي ۽ بهترين تربيت جي خاطر هڪ بيوه عورت سان نڪاح ڪيائون. (مسلم، ص۵۹۳، ۵۹۴، حديث: ۳۶۳۸،۳۶۴۱)

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! ڏٺو اوهان ته حضور نبي ڪريم،رءوف رَّحيم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پنهنجي رضاعي ڀيڻ سان ڪيتري قدر شفيق و مهربان هئا جو جهڙي طرح پاڻ سڳورن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ پنهنجي ازواجِ مطهرات، صحابيات ۽ ڀين

خادمائن رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْھُنَّ سان حُسنِ سلوڪ ۽ انهن جي دلجوئي ڪندا هئا، اهڙي طرح پاڻ ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي عطائن ۽ نوازشن جو سلسلو پنهنجي رضاعي ڀيڻ سان بہ قابلِ ديد هو جو جڏهن سندن رضاعي ڀيڻ حضرت شيما رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنۡھا پاڻ سڳورن صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي بارگاهہ ۾ حاضر ٿينديون هيون تہ پاڻ سڳورا صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم انهن جي تشريف آوري تي خوشي مان ٻيهي رهندا هئا،ان جي دلجوئي ڪندا هئا ۽انهن تي خوب نوازشون بہ ڪندا هئا.پاڻ ڪريم صَلَّی اللّٰہُ تَعَالٰی عَلَیۡہِ وَاٰلِہٖ وَسَلَّم جي هن پاڪيزه عمل ۾ اسان لاءِ نصيحت جا مدني گل موجود آهن چاڪاڻ تہ اڄ اسان مان ڪيئي اسلامي ڀائر ڀينرن وارا آهن، پر ڇا اسان پنهنجي ڀينرن سان محبتن ڀريو سُلوڪ ڪيون ٿا يا نہ؟ ڇا اسان جون ڀينرون بہ اسان کان راضي آهن يا نہ؟ ڇا اسان انهن کي وراثت مان محروم تہ ناهي ڪيو؟ ڇا اسان پنهنجي ڀينرن کي ڏڪا يا مارڪٽ يا گارگند تہ نٿا ڪيون؟ ڇا اسان پنهنجن ڀينرن کي خوش رکڻ جو اهتمام ڪيون ٿا؟ ڇا اسان انهن کي پاڻ وٽ ٿيندڙ تقريبن ۾ گهرايون ٿا يا نہ؟ ڇا اسان انهن جي حقن کي پامال (Destroy) تہ ناهي ڪيو؟ بهرحال اسان کي گهرجي تہ اسان اسلامي تعليمات کي مشعلِ راهہ بڻائيندي پنهنجي ڀينرن جي معاملي ۾ شفيق ۽ مهربان ڀاءُ جهڙو ڪردار ادا ڪريون ۽ پنهنجي پاڻ کي اهڙي ماحول سان وابستہ رکون جتي اسان کي ڀينرن جي حقن جي بجاآوري جو ڀرپور ذهن ڏنو ويندو هجي.

مجلس مدني انعامات

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اَلۡحَمۡدُ لِلّٰہ عَزَّوَجَلَّ تبليغ قرآن و سنت جي عالمگير غير سياسي تحريڪ دعوتِ اسلامي جو مدني ماحول اسان کي ٻين رشتيدارن سان گڏوگڏ ڀينرن سان حُسنِ سلوڪ سان پيش اچڻ ۽ انهن جي حقن جي رعايت

ڪرڻ جو مدني ذهن ڏئي ٿو. اَلْحَمْدُ لِلّٰه عَزَّوَجَلَّ دعوتِ اسلامي جي 100 کان وڌيڪ شعبن مان هڪ شعبو ”مجلس مدني انعامات “ بہ آهي. هن مجلس جو بنيادي مقصد اسلامي ڀائرن، اسلامي ڀينرن، ۽ جامعاتُ المدينہ و مَدارِسُ المدينہ جي شاگردن ۽ شاگردياڻين کي باعمل بنائڻ جي لاءِ ۽ انهن کي مدني انعامات تي عمل جي ترغيب (Persuasion) ڏيارڻ آهي، اسلامي ڀائرن جي لاءِ 72 اسلامي ڀينرن جي لاءِ 63 مدني انعامات آهن شيخِ طريقت، اميرِ اهلسنّت دَامَتْ بَرَكَاتُهُمُ الْعَالِيَه فرمائن ٿا: ڪاش! ڀين فرض ۽ سُنتن جي بجا آوَري سان گڏوگڏ تمام اسلامي ڀائر ۽ اسلامي ڀينرون انهن مَدَني انعامات کي بہ پنهنجي زندگي جو دستورُ العَمَل بڻائي وٺن ۽ تمام ذمّہ دارانِ دعوتِ اسلامي بہ پنهنجي پنهنجي حَلقي ۾ انهن (مَدَني انعامات جي رسالن) کي عام ڪن ۽ هر مسلمان پنهنجي قبر ۽ آخِرت جي بهتري جي لاءِ انهن مَدَني اِنعامات کي اِخلاص سان اپنائي الله عَزَّوَجَلَّ جي فضل و ڪرم سان جَنّتُ الفردوس ۾ مَدَني حبيب صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جو پاڙيسري بڻجڻ جو عظيم ترين انعام ماڻي وٺي. اچو! اسان بہ نيڪي جي ڪمن ۾ وڌ کان وڌ حصو وٺون ۽ مدني انعامات تي نہ صرف پاڻ عمل ڪريون بلڪ ٻين اسلامي ڀائرن کي انهن جي ترغيب ڏياريندا سين. اِنْ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب! صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

اسلام ۾ گهرواريءَ جو مقام

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام کان پهريان مال جي لاءِ جانورن ۽ ٻين ساز و سامان وانگر گهروارين کي بہ رهن(گِرْوِي) رکيو ويندو هو. (بخاري، ڪتاب الرهن، باب رهن السلاح، ٢ /١٣٨، رقم: ٢٥١٠،ماخوذا) اهڙي ۾ رحمتِ عالم صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جي صورت ۾ اسلام جو نور ڦهلائيندڙ اهڙو سج اُڀريو جنهن عورت کي نہ صرف ظلم ۽ ستم کان ڇوٽڪارو ڏنو بلڪ مردن تي انهن جا حق مقرر ڪيا. اهو اسلام ئي تہ آهي، جنهن نڪاح جي ذريعي عورت سان قائم ٿيڻ واري رشتي کي مرد جي

اڈ ايمان جو محافظ قرار ڏنو. هي اسلام ئي تہ آهي جنهن زالن کي مڙسن جي طرفان ملڻ واري حق مهر ۽ بيوه ٿيڻ جي صورت ۾ مڙس جي وراثت مان حق عطا فرمايا. اسلام نہ صرف هن سوچ (Thought) جي حوصلہ شکني ڪئي تہ "**زال مڙس جي پيرن جي جوتي آهي**"بلڪ الله عَزَّوَجَلَّ زالن کي مڙسن جي آرام ۽ سکون جو ذريعو ارشاد فرمايو. (سيپاره 21،روم 21)

الله عَزَّوَجَلَّ زالن جي باري ۾ مڙسن کي حڪم فرمايو: وَعَاشِرُوْهُنَّ بِالْمَعْرُوْفِ

ترجمو ڪنزالايمان:۽ اُنهن سان چڱو سُلوڪ ڪريو. (پاره ۴،النساء:۱۹)

اسلام ئي گهروارين سان چڱو برتاؤ ڪرڻ واري کي سڀ کان بهترين قرار ڏنو. جيئن نبي ڪريم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ جن ارشاد فرمايو، سڀ کان بهتر اهو آهي جيڪو پنهنجي اهل جي لاءِ بهتر هجي ۽ مان توهان سڀني کان پنهنجي اهل جي لاءِ بهتر آهيان. (ترمذي،۵/۴۷۵، حديث:۳۹۲۱)

حضرت سَيِّدُنا حڪيم بن معاويہ رَضِیَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ پنهنجي والد کان روايت ڪن ٿا تہ هڪ شخص نبي اڪرم،نورِ مجسم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ کان پڇيو: مڙس تي زال جا ڪهڙا حق آهن؟ تہ پاڻ سڳورن صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ فرمايو: جڏهن هو کائي تہ ان کي بہ کارائي، جڏهن لباس پائي تہ ان کي بہ پارائي، ان جي چهري تي نہ هٽي، نہ ان کي بدصورت چوي ۽ (جيڪڏهن سمجهائڻ جي لاءِ) ان کان عليحدگي اختيار ڪرڻ ئي پوي تہ گهر ۾ ئي (عليحدگي) ڪري. (ابن ماجه،۲/۴۰۹، رقم ۱۸۵۰)

زمانۂ جاهليت ۾ ائين بہ ٿيندو هو جو مڙس پنهنجي زالن کان مال طلب ڪندا هئا، جيڪڏهن اهي ڏيڻ کان منع ڪنديون هيون تہ ڪيئي ڪيئي سالن تائين "**انهن وٽ نہ وڃڻ**" جو قسم کڻندا هئا. اسلام هن ظلم کي مٽايو ۽ اهڙو

قسم کڻڻ وارن جي لاءِ سالن جي مدّت کي ختم ڪري صرف چار(4)مهينن جي مدت مقرر ڪئي. الغرض اسلام ئي حقيقي معنيٰ ۾ گهروارين کي معاشري ۾ هڪ منفرد مقام ۽ مرتبو عطا ڪيو، انهن جا حق مقرر ڪيا ۽ مڙسن کي انهن سان سٺو سلوڪ ڪرڻ جو درس ڏنو، بالفرض جيڪڏهن ڪنهن جي زال بدمزاج هجي، بدڪلامي ڪندي هجي يا ڪاڙو وغيره پچائڻ مهل ڪنهن شيءِ ۾ ڪمي بيشي ڪندي هجي ته مڙس کي گهرجي ته هو ڪاوڙ ۾ اچڻ، گاريون ڏيڻ، ان کي گهران ڪڍڻ، مائٽن ۾ موڪلڻ يا طلاق ڏيڻ جون ڌمڪيون ڏيڻ بدران سمجهداري جو مظاهرو ڪندي هميشه درگذر ڪان ڪم وٺي ۽ هڪ سٺي مڙس وانگر پنهنجي گهرواري جي احسانن کي ياد رکي جو هي ئي اها شيءِ آهي جو جنهن جي اسلام اسان کي تعليم ارشاد فرمائي ٿو،

گهروارين جي باري ۾ اسلامي تعليمات

تَنبِيهِ الغَافِلِين ۾ آهي ته هڪ شخص اميرُالمُؤمنين حضرت سَيدُنا عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ جي بارگاهه ۾ پنهنجي گهرواريءَ جي شڪايت ڪٽي حاضر ٿيو. جڏهن هو سندن دروازي تي پهتو ته سندن گهرواريون اُمِّ ڪلثوم رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا کي ناراضي جي عالم ۾ گفتگو ڪندي ٻڌو. هو شخص اهو چوندي واپس موٽي ويو ته مان پنهنجي زال جي شڪايت ڪرڻ جي ارادي سان انهن وٽ آيس (پر) اهو ئي معاملو ته خود انهن سان به آهي (تنهنڪري هي ڪيئن منهنجو مسئلو حل ڪندا؟).اميرُالمؤمنين حضرت سَيدُنا عمر فاروقِ اعظم رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ ان کي گهرايو ۽ اچڻ جو مقصد معلوم ڪيو. ان عرض ڪيو: مان ته اوهان جي بارگاهه ۾ پنهنجي زال جي شڪايت ڪرڻ جي ارادي سان آيو هئس، جڏهن مون (اوهان جي باري ۾) اوهان جي زوجه محترمه رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهَا جي گفتگو ٻڌي ته

www.dawateislami.net

(مايوس ٿي) واپس موٽي ويس.

اميرُالمؤمنين حضرت سَيدُنا فاروقِ اعظم رَضِیَ اللّٰہُ تَعَالٰی عَنْہُ ان کي ارشاد فرمايو: منهنجي گهرواري جا مون تي ڪجهه حق (Rights) آهن (يعني مون کي ان مان ڪجهه فائدا حاصل ٿيندا آهن) جنهن ڪري مان ان (شين) کان درگذر ڪندو آهيان: (1) هوء منهنجي لاءِ جهنم کان روڪ آهي، ان جي سبب منهنجي دل حرام کان بچيل رهي ٿي (يعني مان ان جي ذريعي نفساني خواهش جي تسڪين ڪندو آهيان ۽ ائين حرام ڪمن کان بچي ويندو آهيان).(2) جڏهن مان پنهنجي گهران ٻاهر ويندو آهيان ته هوء منهنجي خزانچي ۽ منهنجي مال جي نگهبان بڻجي ويندي آهي.(3) منهنجي ڌوٻياڻي آهي، منهنجي لاءِ ڪپڙا ڌوئيندي آهي.(4) منهنجي ٻارن جي پرورش ڪندي آهي ۽ (5) منهنجي لاءِ ماني ۽ ڪاڌو پچائيندي آهي. هي ٻڌي هن شخص چيائين ته بيشڪ مون کي به پنهنجي زال کان اهي ئي فائدا حاصل ٿيندا آهن جيڪي اوهان کي حاصل آهن، پر مون ان سان ڪڏهن به درگذر کان ڪم ناهي ورتو، تنهنڪري هاڻي مان به درگذر سان ڪم وٺندس.

(تنبيه الغافلين، باب حق المرأة علي الزوج،ص۲۸۰)

بنادو صبر و رضا کا پیکر،   بنوں خوش اخلاق ایسا سرور
رہے سدا نرم ہی طبیعت،   نبی رحمت شفیع امت

صَلُّوا عَلَی الْحَبِیب!   صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو! اسلام طرفان عورتن تي ڪيا ويندڙ احسان ۽ انهن کي معاشري ۾ ڏنو ويندڙ مقام جون ڪجهه جهلڪيون اوهان ٻڌيون.

- اسلام کان پهريان عورتن سان جانورن جهڙو سُلُوڪ ڪيو ويندو هو.
- اسلام عورتن تي ٿيندڙ ظلمن جو باب هميشه جي لاءِ بند ڪري انهن کي معاشري جو باعزّت فرد بڻايو.
- اسلام ئي عورتن جي حقن جي حفاظت (Safety) جو سڀ کان وڏو علمبردار آهي.
- اسلام کان پهريان نياڻين جي وجود کي منحوس سمجهيو ويندو هو ۽ انهن کي زنده دفنايو ويندو هو.
- اسلام ئي نياڻين سان ٿيندڙ ناانصافين کي ختم ڪري انهن کي جيئڻ جو پورو حق ڏنو.
- اسلام ئي ماءُ جي حقن کي اُجاگر ڪيو ۽ ٻڌايو ته ماءُ اها محترم هستي آهي جنهن جي حقن جي ادائيگي کان بغير گذارو ناهي.
- اسلام ئي ڀينرن جا حق بيان ڪيا ۽ ڀاءُ کي انهن سان حسنِ سلوڪ سان پيش اچڻ جو درس ڏنو.
- اسلام ئي نڪاح جي ذريعي عورت سان قائم ٿيڻ واري رشتي کي مرد جي اڌ ايمان جي حفاظت جو ذريعو قرار ڏنو.
- اسلام ئي گهروارين سان سٺو ورتاؤ ڪرڻ وارن کي سڀ کان بهتر قرار ڏنو.

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيب!　　صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

مٺا مٺا اسلامي ڀائرو ! بيان کي ختم ڪندي سنّت جي فضيلت ۽ ڪجھ سنّتون ۽ آداب بيان ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪيان ٿو، تاجدار رسالت، شهنشاهِ نُبُوَّت، مصطفيٰ جانِ رحمت صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جو فرمان جنّت نشان آهي: جنهن منهنجي سنّت سان محبت ڪئي ان مون سان محبت ڪئي ۽ جنهن مون سان محبت ڪئي اهو جنّت ۾ مون سان گڏ هوندو.[1]

سينہ تري سنت کا مدينہ بنے آقا جنت ميں پڑوسی مجھے تم اپنا بنانا

گھر ۾ اچڻ وڃڻ جون سنتون ۽ آداب

❀ جڏهن گهران ٻاهر نڪرو ته هي دعا پڙهو: بِسۡمِ اللهِ تَوَکَّلۡتُ عَلَى اللهِ لَاحَوۡلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللهِ ترجمو: الله جي نالي سان، مون الله تي ڀروسو ڪيو. الله کان سواءِ نہ (گناهن کان بچڻ جي) قوت آهي ۽ نہ (نيڪيون ڪرڻ جي) طاقت آهي. (سنن ابن داود، ج 4 ص 420 حديث 5095) اِنۡ شَآءَاللّٰه عَزَّوَجَلَّ انهيءَ دعا کي پڙهڻ جي برڪت سان سڌي واٽ تي رهندو مصيبتن کان حفاظت ٿيندي ۽ الله عَزَّوَجَلَّ جي مدد شاملِ حال رهندي ❀ پنهنجي گهر ۾ ايندي ويندي مَحارِم ۽ مَحرمات (مثال طور ماءُ، پيءُ، ڀاءُ، ڀيڻ، ٻارن ٻچن وغيره) کي سلام ڪريو ❀ بنا الله (عَزَّوَجَلَّ) جو نالو وٺڻ جي مثال طور بِسۡمِ اللهِ چوڻ بنا جيڪو پنهنجي گهر ۾ داخل ٿيندو آهي، شيطان بہ اُن سان گڏ داخل ٿي ويندو آهي ❀ جيڪڏهن اهڙي گهر (ڪٿي پنهنجي خالي گهر) ۾ وڃڻ ٿئي جو اُن ۾ ڪو بہ نہ هجي تہ هيئن چئو: اَلسَّلَامُ عَلَيۡنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللهِ الصّٰلِحِيۡن (يعني اسان تي ۽ الله عَزَّوَجَلَّ جي نيڪ ٻانهن تي سلام) ملائڪ انهي سلام جو جواب ڏيندا. يا هن ريت چوي: اَلسَّلَامُ عَلَيۡکَ اَيُّهَاالنَّبِيُّ (يعني يا نبي توهان تي سلام) (رَدُّالْمُحتارج٩ ص ٦٨٢)

1... مشكاة الصابيح،كتاب الايمان،باب الاعتصام بالكتاب والسنة،الفصل الثانى،٥٥/١،حديث:١٧٥

www.dawateislami.net

چوته حضور اقدسﷺ جو روح مبارڪ مسلمانن جي گهرن ۾ تشريف فرما هوندو آهي. (شرح الشفاء للقاري ج 2 ص 118) ❀ جڏهن ڪنهن جي گهر ۾ داخل ٿيڻ چاهيو ته هيئن چئو:اَلسَّلامُ عَلَيۡكُم ڇا مان اندر اچي سگهان ٿو؟ ❀ جيڪڏهن داخل ٿيڻ جي اجازت نه ملي ته خوشي سان موٽي وڃو، ٿي سگهي ٿو ڪنهن مجبوري جي ڪري گهر جي مالڪ اجازت نه ڏني هجي ❀ جواب ۾ نالو ٻڌائڻ ڪان پوءِ دروازي ڪان هٽي بيهو ته جيئن دروازو ڪلندي ئي گهر ۾ نظر نه پوي ❀ ڪنهن جي گهر وڃو ته اُتان جي انتظامات تي بي جا تنقيد نه ڪريو ان سان اُن جي دل آزاري ٿي سگهي ٿي ❀ واپسيءَ تي گهروارن جي باري ۾ دعا به ڪريو ۽ شڪريو به ادا ڪريو ۽ سلام به ۽ ٿي سگهي ته ڪو سنتن ڀريو رسالو وغيره تحفي ۾ پيش ڪريو.

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِيۡب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

طرح طرح جون هزارين سنتون سکڻ جي لاءِ **مڪتبة المدينہ** جي شايع ٿيل ڪتاب 312 صفحن تي مشتمل ڪتاب ”بهار شريعت“ **حصو** 16 ۽ 120 صفحن جو ڪتاب ”سنتيں اور آداب“ هديو ڏئي حاصل ڪيو ۽ پڙهو. سنتن جي تربيت جو هڪ بهترين ذريعو دعوت اسلامي جي مدني قافلن ۾ عاشقان رسول سان گڏ سنتن ڀريو سفر آهي.

مجھ کو جذبہ دے سفر کرتا رہوں پروردگار

سنتوں کی تربیت کے قافلے میں بار بار

صَلُّوۡا عَلَی الۡحَبِيۡب! صَلَّی اللهُ تَعَالٰی عَلٰی مُحَمَّد

دعوتِ اسلامي جي هفتيوار سنتن ڀري اِجتِماع ۾ پڙهيا ويندڙ 6 درود شريف ۽ 2 دعائون

(1) جمعه جي رات جو دُرُود

اَللّٰهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَبَارِكْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدِ نِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الْحَبِيْبِ الْعَالِي الْقَدْرِ الْعَظِيْمِ الْجَاهِ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ

بزرگن فرمايو آهي تہ جيڪو شخص هر جمعرات (جمعہ ۽ خميس جي وچين رات) هن دُرُود شريف کي پابندي سان گهٽ ۾ گهٽ هڪ ڀيرو پڙهندو موت جي وقت سرڪار مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جي زيارت ڪندو ۽ قبر ۾ داخل ٿيڻ وقت بہ ايستائين هو ڏسندو تہ سرڪار مدينہ صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم ان کي پنهنجي هٿن سان قبر ۾ داخل ڪري رهيا آهن.[1]

(2) سمورا گُناه مُعاف

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِهٖ وَسَلِّمْ

حضرتِ سَيِّدُنا انس رَضِيَ اللهُ تَعَالٰى عَنْهُ کان روايت آهي تہ تاجدارِ مدينه صَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: جيڪو شَخص هي دُرُود شريف پڙهي جيڪڏهن بيٺل هو تو ويهڻ کان پهريان ۽ ويٺل هو تہ بيهڻ کان پهريان، ان جا گناه معاف ڪيا ويندا.[2]

1...افضل الصلوات على سيد السادات، الصلاة السادسة والخمسون، ص151ملخصًا

2...افضل الصلوات على سيد السادات، الصلاة الحادية عشرة، ص 65

www.dawateislami.net

(3) رَحمت جا ستر دروازا

صَلَّى اللّٰهُ عَلٰى مُحَمَّدٍ

جيڪو هي دُرُود شريف پڙهندو آهي ان تي رحمت جا ستر دروازا کوليا ويندا آهن.[1]

(4) ڇهلک دُرُود شريفن جو ثواب

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَدَدَ مَا فِيْ عِلْمِ اللّٰهِ صَلَاةً دَآئِمَةً بِدَوَامِ مُلْكِ اللّٰهِ

حضرت اَحمد صاوِي عَلَيهِ رَحمَةُ اللهِ الهَادِی کن بُزرگن کان نقل کن ٿا هن دُرُود شريف کي هڪ ڀيرو پڙهڻ سان ڇهه لک دُرُودشريف پڙهڻ جو ثواب حاصل ٿيندو آهي.[2]

(5) قُربِ مُصطَفٰي صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ كَمَا تُحِبُّ وَ تَرْضٰى لَهٗ

هڪ ڏينهن هڪ شَخص آيو ته حُضُورِ اَنور صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم کيس پنهنجي ۽ صِدّيقِ اڪبر رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنهُ جي وچ ۾ ويهاريو، انهيءَ تي صَحابَہ ڪرام رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنهُم کي تَعَجُّب ٿيو ته اهو مرتبي وارو شخص ڪير آهي جڏهن اهو هليو ويو ته سرڪار مدينه صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: هو جڏهن مون تي دُرُودِ پاڪ پڙهندو آهي ته هيئن پڙهندو آهي.[3]

---

[1]...القول البديع، الباب الثانی، ص277،

[2]...افضل الصلوات علی سید السادات، الصلاة الثانية والخمسون، ص149

[3]...القول البديع، الباب الاول، ص125

www.dawateislami.net

(6) دُرُود شَفَاعت

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّاَنْزِلْهُ الْمَقْعَدَ الْمُقَرَّبَ عِنْدَكَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

شافع امم صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن جو فرمان معظم آهي : جيڪو شخص هي درود پاڪ پڙهي ان جي لاءِ منهنجي شفاعت واجب ٿي ويندي آهي.[1]

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

(1) هڪ هزار ڏينهن جون نيڪيون

جَزَى اللّٰهُ عَنَّا مُحَمَّدًا مَا هُوَ اَهْلُهٗ

حضرتِ سَيِّدُنا ابنِ عباس رَضِيَاللّٰهُ تَعَالٰي عَنهُما کان رِوايت آهي تہ سرڪارِ مدينہ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم جن فرمايو: هي درود شريف پڙهڻ واري جي لاءِ ستر فرشتا هڪ هزار ڏينهن تائين نيڪيون لکندا آهن.[2]

(2) جڻ شبِ قدر حاصل ڪري ورتي

لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِيْمُ الْكَرِيْمُ، سُبْحٰنَ اللّٰهِ رَبِّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَرَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِيْم

(خداءِ حليم و ڪريم کان سواءِ ڪوئي عبادت جي لائق ناهي، اللّٰه عَزَّ وَجَلَّ پاڪ آهي جيڪو ستن آسمانن ۽ عرشِ عظيم جو پروردگار آهي)

فرمانِ مصطفيٰ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّم: جنهن هن دُعا کي ٽي ڀيرا پڙهيو جڻ ان شبِ قدر کي حاصل ڪري ورتو. (ابنِ عساڪر ج 19، ص 155، حديث 4455)

صَلُّوْا عَلَى الْحَبِيْب! صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلٰى مُحَمَّد

---

[1] … الترغيب والترهيب، ج ٢، ص ٣٢٩، حديث ٣١

[2] … مجمع الزوائد،ڪتاب الادعية،باب فى ڪيفية الصلاة…الخ،254/10،حديث:17305

www.dawateislami.net